

(obr. 7) bylo v letech 1990–2014 odchy- ceno celkem 222 jedinců rejsce menšího (10,2 % všech drobných savců), ale „pou- ze“ 186 exemplářů r. vodního (8,6 %). Zřejmě to souvisí s menší potravní vazbou na vodní zvířena, která je v napřímených úsecích s rychlým proudem vody výraz- ně chudší než v tocích s přirozeně mean- drujícími koryty (kde naopak dominuje rejsce vodní).

Mokřady tvoří až druhou početnější skupinu stanovišť rejsce menšího. Zahr- nují místa primárně zamokřená i plochy stabilně zaplavované nebo s trvale stojící mělkou vodou a zároveň pokryté hustým porostem ostřic, sítin, skřípiny a jiné vlhko- milné vegetace. Jsou to prameniště, ba- žiny, litorály, podmáčené až rašelinné louky i vlhké ruderalní porosty, zejména v blízkosti vodních toků, rybníků a nádrží (obr. 15). Do stejné kategorie lze zahrnout rozlehlější olšiny a lužní lesy. Naopak na rašeliništích se rejsce menší objevuje ještě řidčeji než r. vodní, a to spíše na slatiniš- tích a přechodových rašeliništích, zatímco nálezy na vrchovištích bývají naprosto výjimečné.

I u rejsce menšího najdeme v celkovém spektru stanovišť místa neobvyklá, leckdy bez vazby na vlhké prostředí. Jde např. o ruderalní habitaty, jako jsou opuštěné lomy s okolím, výskyty hlubinných dolů na Karvinsku a po povrchové těžbě na Mos- tecku a Sokolovsku nebo zplanělé sady. V porovnání s rejscem vodním projevuje r. menší mírně vyšší afinitu k synantrop- nímu prostředí (8,0 %), ať již jde o areály zemědělských objektů, nebo samoty a růz- ná opuštěná stavení. Řídce se objevuje také v intravilánech nebo extravilánech obcí a měst (např. Liberec, Praha-Modřany a Petrovice).

15 Mokřady jsou až druhou nejvýznam- nější skupinou stanovišť rejsce menšího. Přírodní rezervace Dráčovské tůně, Tábořsko. Snímky a orig. M. Anděry, pokud není uvedeno jinak

Závěrem

Od prvního zjištění rejsce menšího na našem území uplyne zanedlouho 90 let. Za tu dobu se úroveň jeho poznání – z hle- díska zoogeografie i ekologie – výrazně posunula. Významné je zvláště „dyna- mické“ chování druhu, neboť rozsah jeho zdejšího výskytu vykazuje posuny nejen v horizontu několika století (Milevsko a Vyškovsko), ale i posledních desetiletí. A je na místě úvaha, zda nedávný prudký nárůst dat (počet lokalit i jedinců) opravdu

výlučně reflektuje intenzivnější faunistic- ké aktivity, anebo zda zároveň neodráží i populační vzestup druhu, jaký známe třeba u bělozubky bělobřiché (*Crocidura leucodon*). Je zřejmé, že rejsce menší může být vhodným modelovým druhem ke sle- dování strukturálních změn v naší fauně drobných savců a návrat k vhodnějšímu českému jménu i zpřesnění určovacích kritérií k tomu bezpochyby přispějí. Více podrobností k problematice rejsce menší- ho případně poskytuje nejnovější verze Atlasu rozšíření hmyzožravců České repub- liky, která vyšla na sklonku loňského roku (viz následující upoutávka).

Seznam použité literatury uvádíme na webové stránce Živy.

Miloš Anděra, Vladimír Hanzal: Atlas rozšíření hmyzožravců České republiky

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR od r. 2016 vydává novou edici atlasů, které přehledným způsobem přibližují výsledky dlouhodobého monitorování výskytu vybraných skupin organismů na našem území, a to na základě údajů shromažďo- vaných v Nálezové databázi ochrany pří- rody (NDOP). Dosud byly publikovány Atlas rozšíření velkých lupenonožců Če- ské republiky (Merta a kol. 2016) a Atlas rozšíření obojživelníků České republiky (Jeřábková a Zavadil 2020). Před dokonče- ním je např. rozšíření plazů.

Na konci loňského roku pak vyšel Atlas rozšíření hmyzožravců České republiky (Anděra a Hanzal 2022). Vychází z více než 24 tisíc údajů zapsaných v NDOP datova- ných do 31. prosince 2021. Text u každého z 10 uvedených druhů zahrnuje celkový areál a rozšíření na našem území, historii mapování, hypsometrii výskytu (četnost lokalit podle nadmořské výšky), stanoviš-

ní nároky a problematiku ochrany nebo ohroženosti, případně poznámky k taxo- nomii. Doplnky tvoří tři mapy – souhrn- ná síťová se znázorněním reliéfu ČR, bodová s distribucí lokalit a chronologická s historií nálezů, a dva grafy – hypsomet- rie a stanovištní nároky, vše doprovází bohatá fotodokumentace. Připojen je i klíč k určování našich hmyzožravců podle vněj- ších znaků; včetně dvou druhů, u nichž se dá do budoucna výskyt u nás teoreticky předpokládat – bělozubky tmavé (*Croci- dura russula*) a rejska západoevropského (*Sorex coronatus*). Výskyt prvního z nich byl opravdu již nedávno prokázán pracov- níky Ústavu biologie obratlovců AV ČR, a to v oblasti v atlase předpokládané. Nechybí ani závěrečný obsáhlý seznam použité literatury.

Atlasy edice můžete zakoupit v knihov- ně AOPK ČR (Kaplanova 1931/1, Praha 11, www.nature.cz, knihovna@nature.cz).

Atlas rozšíření hmyzožravců České republiky

Atlas of distribution of insectivores of the Czech Republic

Miloš Anděra, Vladimír Hanzal

Vydala Agentura ochrany přírody
a krajiny České republiky,
Praha 2022, 124 str.
Doporučená cena 190 Kč